

Retssikkerhed forudsætter reel adgang til retshjælp

Danmark har brug for en reform af retshjælpsområdet

Alle skal have adgang til at få prøvet deres sag. Det er et grundlæggende princip i en retsstat.

I Danmark er dette princip formelt sikret gennem offentligt finansieret retshjælp, private retshjælpsforsikringer og muligheden for at få fri proces til at føre sin sag ved domstolene.

Men i praksis holder formålet med systemet ikke til mødet med virkeligheden.

Flere analyser har gennem det seneste årti peget på, at de eksisterende retshjælpsordninger ikke i tilstrækkelig grad sikrer borgerne reel adgang til kvalificeret og uafhængig juridisk rådgivning samt adgang til domstolene.

Siden den seneste væsentlige ændring af retsplejelovens bestemmelser om retshjælp i 2007 er retshjælpssystemet blevet justeret ad flere omgange, men uden en samlet, strukturel gennemgang. Og trods politisk opmærksomhed og debat i over et årti er der intet gjort for at forbedre den danske retshjælpsmodel.

Resultatet er et system, som består af flere ordninger og indgange, der fungerer parallelt, men ikke i tilstrækkelig grad sammen. Samtidig er de forskellige ordninger underfinansierede, uigennemskuelige og rammerne så snævre, at flere brugere og rådgivere fravælger systemet.

Adgang til kvalificeret juridisk rådgivning i et retshjælps-system og hjælp til at få prøvet sin sag ved domstolene er ikke ligegyldige teknikaliteter. Det handler i sidste ende om borgernes adgang til retfærdighed – det, der internationalt betegnes som *Access to Justice*. Det er en forudsætning for, at retssikkerheden reelt gælder for os alle.

En oplagt anledning for en samlet og fremtidssikret reform

Retsplejerådet blev i 2024 anmodet om at gennemgå de gældende ordninger for retshjælp og fri proces samt deres samspil med retshjælpsforsikringerne. Rådet forventes at afrapportere i sommeren 2026.

En kommende regering har dermed en oplagt mulighed for at gennemføre en samlet og fremtidssikret reform af hele retshjælpsområdet.

En reform bør ikke blot justere enkeltelementer, men tage stilling til den grundlæggende indretning af systemet – med borgerens adgang til retfærdighed som omdrejningspunkt.

Vores ønsker til en ny reform

- Et sammenhængende og gennemsigtigt retshjælpssystem, hvor borgerne kan gennemskue både adgang, regler og dækning.
- Et samlet løft af hele retshjælpsområdet – fra lokale retshjælpskontorer og opsøgende retshjælp på gadeplan for særligt udsatte til rammerne for fri proces-sager ved domstolene – med færre bureaukratiske barrierer og bedre og mere bæredygtige økonomiske rammer.
- Økonomiske og strukturelle rammer, der gør det muligt at føre sager forsvarligt og med tilstrækkelig tid til kvalificeret juridisk repræsentation.

Retshjælpen i Danmark kalder på grundlæggende forandringer

Vi opfordrer en kommende regering til at prioritere borgernes retssikkerhed gennem en styrkelse af retshjælps-systemet, og at denne ambition afspejles tydeligt i et kommende regeringsgrundlag, fx ved en formulering inspireret af denne:

Regeringen vil sikre et mere sammenhængende og velfungerende retshjælpssystem. Borgernes retssikkerhed skal styrkes gennem bedre adgang til kvalificeret juridisk bistand og lige adgang til domstolene. Borgere med begrænsede ressourcer skal have mulighed for at få løst deres konflikter. Regeringen vil afsætte de nødvendige midler til et markant løft af området.

